

NARODNA STRAŽA

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
ŠIBENIK. — RUKOPISE SE NE VRACAJU. — NE-
BILJEŽOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE

POJEDINI BROJ Kr. 4.

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI GO-
DIŠNJE Kr. 150. — ZA INOZEMSTVO Kr. 300.
OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 51.

Šibenik, 30. prosinca 1922.

God. II.

Proglas Jugoslavenskog kluba na narod. HRVATI I SLOVENCII!

Jugoslavenski klub kao parlamen-
tarna reprezentacija Slovenske pučke
stranke, Hrvatske pučke stranke i
Bunjevačko-Šokačke pučke stranke
stajao je od početka na stanovištu, da
se unutarnje uređenje naše države
imaće provesti na osnovi *autonomija
pokrajina*, t. j. da se svaka pokrajina
može samostalno razvijati na politi-
čkom, gospodarskom i kulturnom polju.
Radi toga je on tražio sabore u poje-
dinim pokrajinama sa zakonodavnom
moći kao političko predstavništvo
naroda, koje će u financijskom pogledu
braniti *financijsku samostalnost* pokra-
jine, a u prosvjetnom njezin slobodni
razvitak.

Autonomistički program pobjedo- nosan.

Naša žilava i otvorena borba za
autonomije u Ustavotvornoj i Zakono-
davnoj Skupštini podigla je svijest u
našega naroda, utvrdila ga je u borbi
i imala je veliki utjecaj na programe
ostalih stranaka, od kojih su jedne
radi demagoških stranačkih razloga,
dakle posve neiskreno, tražile ono, za
što su znale, da se ne može nikako
provesti, a druge iz pohote prema
vlasti posve se udaljile od poštivanja
volje većine naroda vjerujući, da se
sve pravo temelji samo na sili.

Pojedine političke skupine u na-
šem javnome životu morale su ko-
načno doći do uvjerenja, da je auto-
nomističko stanovište jedno pravo
riješeno unutarnjega uređenja naše
države ili bolje reći sretnoga i zado-
voljnoga zajedničkoga života Hrvata,
Slovenaca i Srba na osnovu bratskoga
sporazuma, a ne na osnovu brutalne
centralističke razorne sile, niti na
osnovu separacije ili amputacije, koja
bi našu unutarnju narodnu snagu po-
sve uništila i predala nas u ruke
pohlepni narodnim neprijateljima.

Naša žilava borba za autonomije
ojačala je struju Stojana Protića u
radikalnom klubu. Najvideniji njegovi
članovi došli su do spoznaje, da se
mora doći do sporazuma sa Hrvati-
ma i Slovincima.

Ustrajnost Jugoslavenskog Kluba.

Jugoslavenski je klub uzdržao u
teškoj borbi do konca i nije od svoga
prvotnoga programa ni za jednu jotu
popustio, premda mu se sa jedne
strane obećavala vlast i sve ono, što
je s njome spojeno, a s druge se strane
prikazivala njegova politika kao izdaj-
nička, jer nije htio da se pokori
diktatu praznih, neozbiljnih obećanja.
Ta uzdržljivost, i ako nije dovela veći
dio demokratske stranke pod vod-
stvom Ljube Davidovića do potpu-
noga autonomističkoga stanovišta, jer
su se demokrate dugo silom držali
na vlasti, pa im je teško snaći se na
slobodi, a ono ih je ona dovela do

priznanja, da se mora doći do spor-
azuma sa Hrvatima i Slovincima.

Upliv na Radićevu stranku.

I sama Radićeva stranka zajedno
sa Hrvatskim Blokom morala je pod
pritiskom Pučke stranke napustiti tezu
autonomije teritorija Hrvatske i Sla-
vonije pod imenom „Neutralne sel-
jačke republike“ sa teritorijalnim
korekturama na istočnom i jugoza-
padnom dijelu u korist srpskoga ple-
mena, i povući u sferu hrvatskih in-
teresa Dalmaciju. Kada je držala, da
treba iz pasivnosti prijeći na aktivno
političko djelovanje, onda se postavila
na stanovište ustava Stojana Protića,
za kojega se ne može kazati, da za-
dovoljava autonomističke težnje. Ona
je dapače pošla i dalje, te je izabrala
Ljuba Davidovića za svoga političkoga
ili bolje reći parlamentarnoga vođu, i
ako nije dobila od njega nikakvih
garancija za reviziju ustava.

Ovo držanje Jugoslavenskog kluba
uzdramalo je komunističke i socijal-
ističke redove, koji su se morali uvje-
riti, da centralizam ne samo koči, već
i u ključni uništava razvoj gospodar-
skoga i socijalnog života.

Tri centralističke stranke.

U našem javnome životu podr-
žavaju se samo tri političke skupine,
koje su do konca okorjelo ostale
pristaše centralizma u svojoj potpu-
nosti. To je prvo Pribičevićeva de-
mokratska stranka, drugo Zemljorad-
nička stranka i treće Slovenska
Samostojna Kmetijska stranka. Prva
poznata kao stranka izvozničara, sek-
vesiara, masnih koncesija, najgore
korupcije i nasilja među činovništvom;
stranka centralista ne iz uvjerenja,
nego iz interesa, koji su se nastojali
na vlasti održati pomoću neodgovornih
uličnih elemenata, stranka, koja je
upropastila naše financije, koja je
sklopila američki zajam i utrošila
njegov prvi dio na bankarskim i
burzovnim špekulacijama; koja se
stalno protivila izjednačenju poreza;
koja je našu carinsku politiku dovela
do potpunoga sloma tako, da su
stradali i producenti i konsumenti, a
obogatili su se samo stranački
špekulanti; stranka, koja je pod utje-
cajem bezvjeraca raznih dlaka razvila
u našoj državi posve nepotrebnii kul-
turni boj.

Druga od tih stranaka Zemljorad-
nička stranka ustrajala je u svojoj
tvrdovratosti do konca u *centralizmu*
i tako *podgovala u svakome pogledu
veliko-srpskim aspiracijama*. Ona je
htjela pomoću praznih riječi da
zavara dalmatinskog hrvatskoga težaka,
dok ga je zapravo sa svojom nepro-
mišljenom politikom dovela u najteži
gospodarski položaj. Ova stranka
Pribičevićevih tajnih i javnih poma-

gača ne smije u buduće da zade ni u
jedno hrvatsko selo ne samo zato,
jer je protiv pravednoga sporazuma
sa Hrvatima i Slovincima, nego i
zato, jer je u najnovije vrijeme vode
potpuni *kapitaliste*.

Treća centralistička skupina Slo-
venska Samostojna Kmetijska Stranka
obećala je prije izbora za konstituantu
slovenskome seljaku, da će u prvome
redu braniti autonomiju Slovenije i da
će se zalagati za seljačke interese.
Međutim, čim je ona došla u Beograd,
zabacila je i izdala jedno i drugo za
volju interesa pojedinih svojih pristaša
i vođa i borila se rame o rame sa
demokratskom strankom za central-
ističku politiku i za svu onu korupciju,
koja stoji u vezi sa takvom politi-
kom. Prigodom raspusta parlamenta
dosjetila se i ona, da prijede u „opo-
ziciju“, ne bi li i kod ovih izbora
zavarala narod. Međutim opozicija te
stranke nastala je samo na taj način,
što se poslanici njezini nijesu mogli
složiti u pitanju novog kandidata za
ministra. To je stranka, koja zaslje-
pljuje svoje izbornike, da nakon iz-
bora opet započne sa svojom starom
igrom i da se proda onome, koji će
više ponuditi.

Stranka ravnopravnosti.

Kao što u političkom, tako i u
vjerskom pogledu stoji Pučka stranka
na stanovištu *potpune konfesionalne
ravnopravnosti u državi* i zauzima se
sa svim silama za *vjersku toleranciju*,
jer u tome nalazi najveću garanciju
za miran međusobni život građana.
Upravo radi toga protivila se ona
svima pokušajima, koji su išli za tim,
da se u državi izazove tako zvani
kulturni boj protiv katolika i katoličke
Crkve. On se započeo sa famoznim
kancelparagrafom u ustavu, koji sra-
moti našu državu pred kulturnim
svijetom; on se očitovao u raznim
mjerama, koje je režim poduzimao
protiv katolika i katoličkih institucija.
Mjerske kongregacije, koje su čisto
vjerska društva i koje prema tomu
potpadaju pod nadzor zakonitih crkvenih
vlasti, ili su posve zabranjene ili
su za njih sa strane države stavljeni
takvi uvjeti, da se one ne mogu
razvijati. Katoličkim prosvjetnim za-
vodima, koje je država dužna uzdrž-
avati ili na temelju sklopljenih kon-
vencija ili radi toga, što im je oduzela
po agrarnoj reformi gotovo svu zemlju,
kao jedini izvor izdržavanja, dala se
istom posljednje godine tako mala
svota, da neki od njih jedva žive, a
drugi se približavaju gotovoj propasti
na štetu kulturnoga napretka našega
naroda. Protukatolički rad vlade i
njezinih organa išao je tako daleko,
da su zabranili katoličkim svećenicima
u Vojvodini obuku vjere u svima šk-

lama, što se do sada nije uafao učiniti
ni jedan vladajući sistem. Već neko-
liko godina stoji više katoličkih bi-
skupija i crkvenih pokrajina bez svojih
pastira. Niže katoličko svećenstvo nalazi
se danas u mnogim krajevima u naj-
težem materijalnom položaju, jer vlada
nije htjela riješiti niti pitanje davanja
bira niti pitanje svećeničkih plaća
samo zato, da uvede u narod zabunu.

Vlada je sa državnim novcem i sa
državnim autoritetom vodila protuka-
toličku propagandu i izvan naše dr-
žave u Čehoslovačkoj republici i
tako stvarala nepovjerenje između
naše države i većine čehoslovačkoga
naroda. Ona nije pustila na miru niti
grkokatolike u našoj državi, nego je
naručila naročite agitatore, koji su
plaćeni iz državne kase, da vode ne-
dostojnu agitaciju protiv grkokatolika.

Ovaj režim kulturne borbe i nasilja
pomogao je opet iz državne kase sve
one institucije, koje su direktno upe-
rene protiv pozitivnih načela vjere.
Radi toga je on stvorio od sokolske
organizacije jednu avantgardu u kul-
turnoj borbi i u jednoj prilici doveo
i samoga poglavara države, da mani-
festira za ovu organizaciju, koja je
samo jedna pojava u našem strana-
čkom i kulturnome životu.

Varanje s agrarnom reformom.

Riješenje agrarnoga pitanja sma-
trali smo vazda bitnim dijelom svoga
programa. Sve, što se do sada u
tome pogledu uradilo, bilo je ili re-
zultat plemenske hegemonije, ili strana-
čke korupcije ili neozbiljne dema-
gogije. Plemenska hegemonija vidi se
u tome, što se Srbi naseljavaju na
veleposjedima po Srijemu, Slavoniji i
Vojvodini, dok se po koji siromašni
hrvatski ili slovenski seljak šalje u
južne krajeve Srbije, gdje nema ni-
kakvih uvjeta za život. Stranačka
korupcija vršena je sa kolonizacijom
dobrovoljaca, a demagogiju je propo-
vijedala zemljoradnička stranka. Oso-
bito optužujemo vladu, što nije do
danas pristupila riješenju agrarnoga
pitanja u Dalmaciji, radi čega danas
strada dalmatinski težak. Agrarni pi-
tanje u Dalmaciji mora se riješiti na
pravedan način, da nitko ne bude
oštećen. Težak mora zakonitim putem
postati vlasnikom zemlje.

Za socijalnu pravdu.

Jugoslavenski klub kroz čitavo
vrijeme svoga rada borio se, da se
na svakom koraku zaštite najsiro-
mašnji i najbjeđniji slojevi našega
seljačkoga i radničkoga svijeta. Nje-
gov program je bio izvršenje soci-
jalne pravde prema svima staležima.
U najteže doba progona radnika
stajao je Jugoslavenski klub na bra-
niku pritisku i izrabljivanju. U tom
pravcu je radio kod zakona o zaštiti

radnika, o njihovom osiguranju, o slobodi koalicije radnika u borbi protiv kapitalista i protiv nasilja režima, koji je svuda bio na strani izrabljivača. O tome će u jedan glas svjedočiti mnogobrojne organizacije u Bosni i Hercegovini, u Dalmaciji i Sloveniji.

Jugoslavenski se klub u posljednje vrijeme osobito brinuo, da vlada privuče hranu za pasivne krajeve. U početku je vlada sve obećavala, a kasnije se pokazalo, da su ta obećanja bila samo zavaravanje naroda. Ono malo novčanih sredstava, koja su u tu svrhu određena, upotrebljena su na način, koji ne samo da nije narodu pomogao, nego ga je ponizio u njegovom ponosu, jer je sva ta akcija išla za tim, da se dobiju stranački pristae.

Hrvati i Slovenci!

Na koncu moramo pred Vama da tužimo stranke, koje se nalaze u tako zvanom Hrvatskom bloku i to radi ovih razloga:

1. Što uopće nije došao u konstituantu, da se bori za hrvatsko stanište u pitanju uređenja države i temeljnih državnih zakona, koji su sadržani u Ustavu, nego je ograničio svoj rad na sastavljanje neplodnih memoranduma na izvanji svijet, u kojem su neke države neprijateljski raspoložene ne samo protiv cjelokupne države, nego napose prema Hrvatima i Slovincima, kao na primjer Italija.

U Zagrebu, Ljubljani i Subotici dana 22. decembra 1922.

Stanko Banić, Stjepan Barić, Janez Brodar, dr. Velimir Deželić, dr. Ante Dulibić, Ivan Evetović, dr. Andrej Gosar, Jože Gostinčar, dr. Josip Hohnjec, Josip Klekl, dr. Anton Korošec, Martin Krajnc, dr. Nikola Mandić, Mate Milanović, Josip Nemanić, Juraj Puljić, Vladimir Pušenjak, Blaško Rajčić, Ivan Roškar, dr. Marko Rebić, Ivan Stanovnik, dr. Fran Sudarević, Anton Sušnik dr. Janko Šimrak, Josip Škoberne, Karol Škulj, dr. Stjepan Vojnić-Tunić, Franjo Žebot.

Svim pristašama HPS.

Narodna je skupština raspuštena, a novi su izbori raspisani za nedjelju 18. ožujka 1923. Pravo glasa će imati samo oni, koji budu uneseni u izborne listine.

Upozorujemo i pozivljemo sve naše pristaše, osobito pouzdane u pojedinim mjestima, da se požure i navrijeme pregledaju izborne listine, te se uvjere, jesu li uneseni ili nisu, jer rok za traženje ispravaka traje samo uključivo do 5. siječnja 1923. Tko nije unesen ili je pogrešno unesen, mora odmah tražiti ispravak, a zato treba donijeti i nekakav dokaz (krsni list, domovnicu, potvrdu od prijavnog ureda i t. d.). Ispravci se mogu tražiti i za druge osobe.

2. Što je svojom pasivnom politikom omogućio, da je izglasan centralistički Ustav i svi zakoni, koji su s njime u svezi.

4. Što je svojom pasivnom politikom dao posve odriježene ruke u prvome redu demokratima, da u sve grane državne uprave uvedu nečuvanu korupciju: da riješavaju agrarno pitanje na štetu Hrvata i Slovenaca, da sa državnim prihodima gospodare po miloj volji, da preoznu i gospodarsku politiku vode protiv hrvatskih i slovenskih interesa, da optereće narod sa velikim američkim zajmom i t. d.

4. Što je svojim poznatim pismom na Ljubu Davidovića pristao, da se odgodi ne samo riješenje o uređenju države u smislu autonomija, nego i revizija ustava uopće.

5. Što u svome glavnome glasilu „Slobodnome Domu“ iz dana u dan napada na katoličku vjeru i katoličko svećenstvo i tako slabi otpornost hrvatskoga naroda u borbi.

Hrvati i Slovenci!

To je bio naš radni program u ovo nekoliko zadnjih godina. On pokazuje, da se nijesmo ni koraka udaljili od onoga, što smo govorili prije izbora za konstituantu. Ostali smo dakle stalni u borbi! To je najveći zalog za budućnost, da se ne ćemo iznevjeriti svojim idealima.

STJEPAN BARIĆ, nar. poslanik:

Što treba da znamo o saboru u državi?

(Svršetak.)

Opstrukcija.

Dva su najvažnija pitanja, koja saborski poslovnik riješava: zaštita manjine i zaštita od manjine. Poslovnik mora zajamčiti manjini, da može slobodno iznijeti svoje mišljenje, pa makar to i bilo neugodno većini i vladi; U drugu ruku poslovnik mora zapriječiti, da manjina sa svojim napadima ne postane potpuna zapreka svakom zakonodavnom radu. U saboru je temelj rada, da se manjina mora pokoriti većini. Pitanje je potom: da li je zastupnicima manjine dozvoljeno da zaustave rad sabora? Hajdemo da i to vidimo!

Kad se manjina dignu, da na svaki način zapriječi rad većine u saboru, velimo, da manjina vodi opstrukciju. Opstrukcija imamo dvije vrste. Tehničku opstrukciju provodi manjina, kad njeni zastupnici govore bez kraja i konca o svemu i svačemu, samo da se rad sabora zategne. Znamo, da su neki zastupnici Slovenske Pučke Stranke u bečkom saboru znali da govore po 14 sati bez prestanka, a bivalo je toga i u hrvatskom saboru. Kad se tako počnu redati poslanici u beskrajinim govorima, onda dakako sabor ne može da svršava poslove, a to vladi zna jako da smeta. Takva opstrukcija nije protiv propisa poslovnika. Drugačije je to u fizičkoj opstrukciji. Tu se ne radi više po pravilu, već protiv pravila: zastupnici dižu zaglušnu buku, deru se, sviraju, fučkaju, lupaju po klupama i tako dalje. Jasno je, da je takva opstrukcija protupravna.

Pa ipak može se desiti, da je i opstrukcija opravdana. Tehnička je opstrukcija većinom onda opravdana, kad se već vidi, da je većina izgubila oslonu u narodu. U tom se slučaju može opravdati tehnička opstrukcija, ako se vodi zato, da sabor bude raspušten i da budu raspisani novi izbori. Fizičku opstrukciju ispričavaju u onim slučajevima, kad je ona izražaj otpora proti bezakonju većine i grubom gaženju poslovnika. A zar se ne može i onda opravdati, kad je cijeli sabor zapravo lažni izraz narodne volje, bilo da je izborni red nepravedan, bilo da su izbori nasilno provedeni? Zar se u tom slučaju može govoriti o pravu, kad sebi neki privajaju vlast, koja im ne pripada? Zar proti sili nije dozvoljena upotreba

sile!? Žalosna je država, u kojoj se može opravdati fizička opstrukcija, jer tamo caruje bezakonje i sila!

U saborskim poslovnacima obično je propisano, koliko zastupnika mora biti prisutno na saborskoj sjednici, da se poslovi mogu valjano riješavati. Takav najmanji broj zastupnika, koji moraju biti u saboru, zove se kvorum. Ako manjina vodi opstrukciju, ona dobro pazi na taj kvorum, i čim uvidi, da tog broja ne bi bilo, ako njeni zastupnici ne dođu u sabor, onda se njeni zastupnici zaista i dogovore, da će izaći iz sabora. To se zove eksodus. Jedan oporbeni zastupnik ipak zaostane i zamoli predsjednika, da ustanovi, je li sabor sposoban za zaključivanje, i budući da u tom slučaju nema dovoljno zastupnika, predsjednik je prisiljen da odgodi raspravu. I dok je eksodus sredstvo opstrukcije, može se opravdati. Teže je to pitanje riješiti, ako se radi o trajnom eksodusu, gdje se manjina udalji i ne će više da uopće sudjeluje u saborskom radu. Tako je to bilo u bečkom saboru, kad Česi dugo godina nijesu htjeli dolaziti u sabor, a desilo se to i u engleskom parlamentu, jer Irci ne će u nj da dolaze. I baš ta dva slučaja pokazuju dva razna i jedino moguća puta, kuda to vodi: Česi su došli natrag, a Irci vode oružani otpor i borbu.

Pitanje je, da li zastupnik po svojoj savjesti smije da ode iz sabora, pa da više u nj ne dolazi. Takav način borbe znači poricati jednom saboru zakonitost. Ako se narod zakonima bez otpora pokorava, kao što je to bilo u Češkoj, onda je većini to samo milo, jer lakše može da radi po svojoj volji. Manjina konačno ipak uvida, da od toga narod nema koristi, već samo velike štete, te mora da popusti, kako su se i Česi nakon mnogo godina vratili u Beč. Drugačije je, ako narod stoji za zastupnicima i ako se ne pokorava zakonima, koje onaj sabor krnji. Onda dolazi do oružanog sukoba, kako je došlo u Irskoj. Mjesto saborskih govora i rada pucaju tamo puške, krv se lije, narod se bori. Tko zna, kako će se svršiti taj sukob? U slučaju da Irci ne uspiju i da im otpor bude skršen, na koga će pasti prolivena krv, koga će peći savjesti radi prolivenih suza udovica i siročadi?

KOTARSKO TAJNIŠTVO HPS.

PODLISTAK

Malo statistike otoka Krka.

Po rapalskom ugovoru, kojim je određena granica između naše države i Italije, dva naša otoka u sjevernom Jadranu, Cres i Lošinj, ostadoše pod Italijom, dok je treći, Krk, pripao nama. To je naš najveći otok (428 km²), a kako su i do njega dopirale talijanske pretenzije u ime tobožnjih narodnih pravica talijanskih, od nekog je interesa njegova statistika.

Na Krku je bilo žitelja:

god.	ukupno	muških	ženskih
1900.	21.140	10.173	10.967
1910.	21.259	9.831	11.428
1920.	20.919	9.831	11.088

Obzirom na tzv. gibanje pučanstva zadnjih 30 godina u razdoblju od 1900. do 1910. opaža se neki mali porast, dok je u razdoblju od 1910. do 1920. za 340 duša nazadovalo. To je opća pojava u svim zemljama, koje su ratovala. U odnosu između broja muških

i ženskih za sva tri zadnja popisa vrijedi, da broj ženskih znatno nadvisuje broj muških, što je opća pojava u svim zemljama s jačom emigracijom, a čemu su obzirom na popis 1920. doprinijeli i ratni gubici. Ova je razlika na Lošinj i susjednim malim otočićima bila 1900. još veća nego na Krku, jer je tamo bilo prama 4.994 muška stanovnika 6.796 ženskih.

U vjerskom je pogledu stanovništvo veoma jedinstveno, jer su gotovo svi katolici. Godine 1900. nije bilo niti jednog žitelja druge vjeroispovijesti; godine 1910. sama 4; godine 1920. bilo ih je 42, od kojih 23 pravoslavna, 2 grkokatolika, 4 protestanta, 6 drugih konfesija, a 7 bez konfesije.

I ako na otoku Krku imamo jedinu malu naseobinu Talijana u gradu Krku, ipak je otok Krk u etničkom pogledu jedan od najčišćih hrvatskih krajeva. U šest općina, otoka Krka, Baškoj, Omišlju, Dubašnici, Dobrinju, Puntu i Vrbniku, bilo je 1910. god. od 19.063 žitelja tek 50 Talijana i 6 Nijemaca. Od ovih 50 Talijana živjelo

je 17 u Puntu, a drugih 33 bilo je razasuto po čitavom otoku. Prama općoj većini općina čisto hrvatskih stoji na jugozapadnoj strani otoka gradić Krk, kojemu su žitelji u većini talijanskog jezika, a kako je s Krkom spojeno u jednoj općini i malo hrvatsko mjesto Vrh (1910. god. 418 žitelja), to je i čitava općina nosila obilježje talijansko. Godine 1910. bilo je u općini Krka 2.196 žitelja, od toga Hrvata 644, Talijana 1.494, drugih narodnosti 21 žitelj.

Razmjernost Hrvata na čitavom otoku prama Talijanima zadnjih popisa pokazuju nam slijedeće brojke:

god.	Hrvata	Talijana	Drugih
1900.	19.480	1.522	35
1910.	19.562	1.544	30
1920.	19.792	1.004	121

Dok broj Hrvata relativno i apsolutno raste, broj je Talijana u razdoblju od 1900. do 1910. bio samo apsolutno nešto porasao, dok je relativno pao, a u razdoblju od 1910. do 1920. znatno je pao i apsolutno i relativno.

U postocima prama ukupnom broju žitelja cijelog otoka bio je broj Talijana

god. 1900.	7.2
1910.	7.1
1920.	4.8

Uzrok je ovom naglom padanju broja Talijana na otoku Krku, što se nešto Talijana s otoka odselilo poslije rata i to što je mnogi naš čovjek, koji je 1910. god. radi političkih prilika u općini Krka morao izjaviti se Talijanom, kod novog popisa mogao slobodno da se izjavi Hrvatom. To nam kazuje i broj, za koji se umanjio broj Talijana 540, i broj, za koji se povećao broj Hrvata 230.

Stanovništvo hrvatsko na otoku Krku bilo je odvajkada dobar i pouzdan čuvar i slavenstva i hrvatstva u sjevernom Jadranu. Ono će i u buduću svoju zadaću čestito vršiti i biti luč naše kulture našoj braći, koja su rapalskim ugovorom ostala s one strane naše državne granice.

Prof. Ivo Juras.

Budućnost parlamentarizma.

Parlament ili sabor ima dva načelna protivnika: apsolutiste i anarhiste. Apsolutisti su oni, koji hoće da se vlast ne da narodu ili da se odzude od naroda, te da pojedinac ili njih nekolicina vlada u državi na svoju ruku. Anarhisti naprotiv uče, da čovjek treba da je potpuno slobodan i da ne trpi nikakve vlasti nad sobom. Međutim apsolutisti izumiru, a anarhisti se sve manje rade. Boljševička diktatura samo je prelazno stanje, jer bi i boljševici htjeli da razviju parlamentarizam, i ako na drugoj osnovi. Ima nedostataka. U mnogim državama, a napose u onima, u kojima se uvelo tek nedavno opće pravo glasa, a gdje narod još nije politički školovan, dešava se, kao što su Grci poslali svoga uzor državnika Aristida radi njegovih kreposti u progonstvo, da tako i danas narod isključuje najumnije i najbolje ljude iz saborskog rada. Razumljivo je to, jer lko je dosada čuo samo grube riječi, voli da čuje laskanje. Međutim život teče, narod stiče iskustvo i on uskoro ne traži isprazna laskanja i prazna obećanja, već traži istinu.

Sa prosvjetnim napredovanjem naroda diže se i razina njegovog predstavnitva.

Književnost.

Lijepa božićna i novogodišnja knjiga je „Seljački kalendar“, u kojem su dvije krasne pripovijesti: „Prigor-ska krv“ iz preklanjske seljačke bune, sve sasvim onako, kako je bilo, pa je milina to čitati, a druga je pripovijest „Agitator“, koja pokazuje baš sada pred izbore, kako pravi pučani treba da rade. Kad je te dvije pripovijesti pročitao jedan, koji nije pučan, rekao je: „E, neka se pred ovim kalendarom sakriju svi drugi kalendari.“ Pa i jest tako, osobito kad pročitaš još i ovo drugo štivo, što je u njemu: „Pučani orači na njivi hrv. politike“ od Bosančića, „Što je to socijalna politika“ od dra Juretića, „Dvije-tri o kulturnoj politici“ od nar. poslanika dra Deželica, „Što treba da znamo o srpskim strankama i o srpskim političarima“ od nar. poslanika dra Šimraka, „Što sam vidio u jednom selu u Češkošlovačkoj“ od lijepe Petričevića, „Gospodarska državna politika“ od dra Andrića, „Agrarna reforma kod nas i u drugim državama“ od L. Bauera, „Zadrugarstvo i politika“ od D. Jagatića, „Život na rodjenoj grudi“ od P. Grgeca, „Što treba da znamo o vanjskoj i svjetskoj politici“ od dra Firingera, „Što treba da znamo o svim državama cijelog svijeta“ od dra Andrića, pa onda tu imaš još iz života, iz naše stranke, iz povijesti Istre, o dugovima svih evropskih država, o ovogodišnjoj zetvi u svim državama, pjesme od seljaka Kordića i Pfeffera i t. d. Pa sad recite i sami: gdje je i taj kalendar, koji se s ovim našim „Seljačkim kalendarom“ može mjeriti? Svakom pučaninu, i neškolanovanom i školovanom, ovo je glavna knjiga, koju mora imati, ako hoće da s prave strane upozna svu politiku. — „Seljački kalendar“ stoji samo 8½ dinara zajedno s poštarinom, a 10 dinara preporučeno, te se naručuje na adresu: „Seljački kalendar“ Zagreb, Kaptol 27 / I. Preprodavaoci dobivaju popust.

Zlatarska Radiona Vjekoslav Grünbaum

Gospodski trg 13.

Prima sve radnje zlatarske struke, novonapravke i popravke. Izrađuje brzo i solidno svaku vrst vjenčanih prstena („tonda“) te popravlja srebrne torbice.

Gradske vijesti.

SRETNU NOVU GODINU svim svojim suradnicima, pretplatnicima prijateljima i čitaocima želi — Uredništvo i Uprava „Narodne Straže“.

Lična vijest. U ponedjeljak, na Božić, stigao je u naš grad naš poslanik dr. Ante Dulibić, te će se dulje vremena zadržati u našoj sredini.

Hrvatski pučki dan. Na sv. Stjepana, 26. ov. mj., prigodom prvog hrvatskog pučkog dana u prostorijama „Hrvatske čitaonice“ održao se vrlo uspjeti i dobro posjeđeni pouzdani sastanak mjesnih pristaša Hrv. pučke stranke. Sastanak je otvorio predsjednik mjesnog kluba HPS. g. Kulić. Iza toplog pozdrava svim prisutnima iscrpivo je govorio o značenju pučkog dana, programu stranke, dosadašnjem radu njezinih poslanika, dužnostima naših pristaša sad pred izbore. Dao je zatim riječ nar. poslaniku dru. Antu Dulibiću, koji burno pozdravljen svim prisutnima čestita božićne blagdane, a zatim izvješćuje o političkom položaju. Govorio je najprije o jednom i ugroženom gospodarskom položaju naroda zbog loše uprave, ovogodišnje nerodice i elementarnih nepogoda. Osvjetlio je zatim zadnje događaje: vladinu krizu i njezino poznato rješenje. Podvrgao je oštroj kritici vrlo loše i partizansko vođenje ministarstva unutrašnjih djela, prosvjete i socijalne politike, koje su imali u svojoj vlasti demokrati. Zacrtao je odnošaj HPS. prema novoj vladi. Govorio o pogriješnoj politici Hrv. Bloka. Izvijestio je još o agrarnom pitanju i držanju svom i zemljoradnika prigodom njegovog rješavanja. Završio je nadom, da će narod sjeverne Dalmacije biti jednodušna za HPS., te joj pri budućim izborima priznati zasluge u borbi i radu za narod. Prihvatio je opet g. Kulić, koji vatrenim riječima govori o skorim izborima, te pozivlje sve prisutne, da neustrašivo stupe u borbu za pobjedu lozinke HPS.: pokrajinske autonomije, reviziju ustava, sporazum i ravnopravnost svih triju plemena, socijalnu pravdu, pobjedu kršćanske misli! Sastanak se zaključio oduševljenim klicanjem dru. Dulibiću, Hrv. Pučkoj Stranci, Jug. Klubu, g. Kuliću.

Imenovanje velikih župana za dalmatinske oblasti. Kralj je potpisao ukaz, kojim je za velikog župana splitske oblasti postavljen mjesni kot. poglavar dr. Ivo Perović, a za velikog župana dubrovačke oblasti dubrovački kot. poglavar dr. Petar Grisogono.

Iz Uredništva. Upozorujemo sve naše čitatelje i pretplatnike, da dođući broj našeg lista ne će izaći u subotu (6. I. 1923.), nego u utorak (9. I.).

Božićnica „Zore“ siromašnoj djeci. Članice Hrv. kat. ženskog prosvj. društva „Zora“ sakupile su između sebe nešto rublja, ženskih i muških haljinica, kaputića, kapa, cipela, čarapa i sličnih odjevnih predmeta, kao i jabuka, bajama i raznih slatkiša, pa su time nadarile siromašnu djecu u „Dječjem vrtu“ u Badžani, koji vode č.č. sestre Dominikanke. Priredili su i božićno drveće, pak su u subotu popodne porazdijelile djeci ove sakupljene stvari. Nešto slatkiša i robe poslano je i djeci „Uboškog Doma“, a nadarena su odjelom i slatkišima i dva siromašna učenika.

Poruka našim pretplatnicima. Ova je godina eto već na izmaku, a mnogi naši pretplatnici nijesu još podmirili pretplate ni za prošlu godinu. Ne raspoložemo nikakvim ni javnim ni tajnim fondovima. Novčane

nam pripomoći od prijatelja slabo prispjevaju. Upućeni smo samo na naše pretplatnike i oglase. Troškovi su za izdavanje lista ogromni. Molimo stoga sve naše pretplatnike, da što prije izvrše svoju dužnost i podmiru pretplatu za prošlu i ovu godinu (ukupno sama 52.50 dinara). Preporučamo im, da nas se tom prigodom sjetu i kojim milodarom, te ostanu pretplatnicima našega lista i u novoj godini. — Uprava „Narodne Straže“.

Dvije dječje božićne zabave. I naši najmlađi nijesu htjeli zaostati za starijima, pak su ovih božićnih blagdana u prostorijama Badžane priredili dvije vrlo lijepe i uspjele zabave te nam priuštiti tako nekoliko časova uživanja i slatkog spominjanja našeg djetinjstva. U subotu 23. ov. mj. priredile su badnje zabavno veće učenice škole sv. Luce, u kojoj poučavaju č.č. Benediktinke. U četvrtak 28. ov. mj. priredila su drugu zabavu siromašna djeca „Dječjeg vrta“ u Badžani, koji vode č.č. ss. Dominikanke, u zahvalu članicama Hrv. kat. žen. prosvj. društva „Zora“ za primljene božićne darove. Program obiju zabava je bio baš biran, a izveden na opće zadovoljstvo svih prisutnih. Osobito zadnja zabava je vanredno dobro uspjela. Oba puta je dvorana bila puna gostiju, roditelja i prijatelja tih mališa, koje je počastio svojom prisutnošću i presv. biskup. Svaka čast č.č. nastavnicama, koje s toliko ljubavi, mara i uspjeha uzgajaju ovu djecu!

Službena objava o raspustu Nar. Skupštine i raspisu novih izbora. Usljed otpisa Ministarstva unutrašnjih djela od 21. decembra 1922. dostavlja se radi znanja i svestranog obnarodovanja, da je Njegovo Veličanstvo Kralj na predlog Ministra unutrašnjih djela, a po saslušanju Min. Saveta ukazom od današnjeg dana blagoizvole rešiti, da se Narodna Skupština, izabrana kao ustavotvorna skupština na dan 28. novembra 1920. godine, a našim ukazom od 19. juna 1921. godine pretvorena u zakonodavnu skupštinu i našim ukazom od 19. oktobra t. g. sazvata u redovan saziv za 20. oktobra t. g. raspusti i izbori narodnih poslanika za četverogodišnju skupštinsku periodu 1923.-1924.-1925.-1926. godinu čl. 19. ustava izvršit će se u cijeloj Kraljevini u nedjelju 18. marta 1923. godine po propisima zakona o izboru narodnih poslanika. Narodna Skupština, izabrana 18. marta 1923. god. saziva se u vanredan saziv dneva 16. aprila 1923. god. — Opcinsko Upraviteljstvo u Šibeniku.

Sastanak Okružja Hrv. kat. nar. Saveza. Pozivlje se svi članovi i članice H. K. N. Saveza na sastanak, koji će se održati u nedjelju 7. siječnja 1923. u 6 sati večer u prostorijama Badžane s ovim dnevnim redom: 1. Pozdrav predsjednika. 2. Izvješće tajnika. 3. Izvješće blagajnika. 4. Izbor novog odbora. 5. Eventualia. — Odbor Okružja H. K. N. Saveza u Šibeniku.

Sakupljanje mesa za „Uboški Dom“. Dvije članice Hrv. kat. žen. prosvj. društva „Zora“ sakupljale su ove godine prigodom božićnih blagdana meso za siromahe „Uboškog Doma“. Darovali su gg.: Josip Bego 325 kg.; Jure Grubišić i Stipe Gojanić po 225 kg.; Juraj Bego. Frane Stošić, Mate Živković i Rade Šare po 2 kg.; Ive Baica 180 kg.; Uroš Borčilo i Kalik Niko po 150 kg.; Krste Stošić 1 kg. Uprava „Zore“ zahvaljuje gg. darovateljima na susretlji-

vosti prema članicama, a uprava „Uboškog Doma“ na darovanom mesu.

POVIŠENJE PRETPLATE. S novom godinom zbog dnevnog rastućih troškova za izdavanje lista prisiljeni smo, da povisimo pretplatu listu na 200 K godišnje, a prodaju na 6 K po komadu. Što su drugi listovi već davno učinili, eto mi tek sada prisiljeni činimo. Upozorujemo na to naše pretplatnike i čitaoce, te ih molimo, da nam ostanu vjerni i u novoj godini. — UPRAVA „NARODNE STRAŽE“.

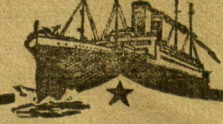
Darovi „Uboškom Domu“. Javna Dobrotvornost u Šibeniku izvanrednu pripomoć za božićne blagdane D. 1000. Gosp. Aladar Gaibl, bivši upravitelj tvornice Sufida, prigodom svog odlaska D. 500. Stjepan Karković mjesto čestitanja prijateljima i znancima za Božić i Novu godinu D. 30. — Svima darovateljima Uprava harno zahvaljuje.

Prevare jednog trg. agenta. Mjesni kr. Zemaljski Sud zamolio nas je za uvrštenje ove objave: U tamnicama upravitelja Suda nalazi se Čengić Mehmed beg radi loših prevare, počinjena time, što se isti iskazivao kao agent tvrtke Josip Kratz u Indiji i u ime iste sklapao mnogobrojne trgovačke pogodbe. Kod sklapanja tih pogodbi uzimao je od stranaka 10% od naručenog iznosa, koji je za sebe pridržavao i obećavao strankama, da će roba skoro stići, ali iste nijesu nikada odnosnih narudžaba primile, pa su tako ostale prevarene, jer gornja tvrtka nije priznavala poslove, sklopljene po Čengiću, tvrdeći, da isti nije više njezin agent, pošto je otkazao mjesto. — Upozorava se P. T. na gornju objavu tim, da, ako je tko od navedenog Čengića bio na ovaj način prevaren, podnese kaznenu prijavu kod potpisnog Suda. — Umojljavaju se uredništva drugih novina, da gornju objavu u svoj cij. list izvole uvrstiti.

Doprinosi u fond šibenske podružnice „Jugoslavenske Matice“ (od 2. XI.—18. XII. 1922.) Prigodom smrti pk. Josipa Kulića: Novak Uroš, Delfin Josip i Josip Jadronja po din. 10 te Delfin Eugen din. 5. Prigodom smrti pk. Bogde Bogdana: Škarica Krste din. 10. Prigodom smrti pk. Kate Derado: Vukić Vladimir i prof. Tadija Dujmović po din. 10. Prigodom smrti pk. dra Frane Trošića u Dubrovniku: Kovačev Pavao din. 12.50. Prigodom smrti pk. Đure Omčikusa u Kninu: Kovačev Pavao din. 12.50 i Josip Jadronja din. 10. Prigodom smrti pk. Filomene Burčić u Biogradu: Ljekarnik Božo Milošević i Josip Jadronja po din. 20 te Vukić Vladimir din. 10. Prigodom smrti pok. Ružice Matić u Opuzenu: prof. Šoljan Ivo din. 25. U počast uspomene pok. Kristine Milić nastavnice učiteljske škole: Upravitelj Grđić Augustin, Dujmović Tadija, Šoljan Ivo, Jurić Zvonimir, Radonić M., Andrijašević M., Šare don Ante, Mazura pop M., Karaman S. i Vukić Vladimir po din. 10 te liječnik dr. Jerko Machiedo din. 10. Prigodom krštenja sina Nikole Stošića sakupljeno din. 100. Prigodom Rapalskog dana učenice gradanske škole din. 106.50. Na piru u kući gosp. Krste Sunare sakupljeno din. 400. — Uprava darovateljima harno zahvaljuje.

Prodaje se velika mreža (trata) za srede. Obratiti se braći Bjažić - Zlariu.

Sva je kršćanska kultura danas na katoličkoj štampi.

REDOVITA VEZA
od Bremena preko Southampton, Cherbourg u New York putem dnevni američkih vladinih brodova United States Lines.

NAJBLIŽI ODLAZAK:
America 3. Jan. 7. Febr.
President Harding 6. Jan. 14. Febr.
President Roosevelt 17. Jan. 23. Febr.
Georges Washington 21. Febr. 23. Mar.
Southampton i Cherbourg odlaže 1 dan kasnije.

Tražite prospekte i plovidbenu listinu br. 161.

UNITED STATES LINES

BEOGRAD, Travnička ulica 1.
i svi znatniji putnički uredi.

Trokatna kuća u ulici sv. Frane pod grad. br. 136 sa prostanim konobama u prizemlju prodaje se. Za potanje obavijesti obratiti se Upravi lista.

Trebam dva nova **glagolska misala.**
Ponude i uvjete slati: Župniku u Brbinju (Dugi otok).

Najprikladniji darovi za Božić i nevu godinu:
Amerikanski i engleski
Singer šivaći strojevi

Singer igala i doknadnih dijelova
Singer ulja konca, svile i t. d.

Vlastita mehanička radiona
Prodaja na otplatu
Singer šivaći strojevi Bourne & Co. New-York
Centrala za S. H. S.
ZAGREB, Marulićeva ulica broj 5.

Podružnice: Zagreb, Karlovac, Varaždin, Osijek, Vinkovci, Bjelovar i Brod na Savi, Subotica, Novi Sad, Maribor, Ljubljana, Sarajevo, Mostar, Banjaluka, Tuzla, Dubrovnik, Podgorica, Beograd, Kruševac, Niš, Skoplje, Veles, Bitolj, Kragujevac, Zajčar i Šip. - Zastupstva u svim većim mjestima.

RIKARD DELFIN (prije Andr. Delfin)
Trgovina pokućstva sa stolarskom-tapetarškom radionom.
ŠIBENIK, Obala i ul. Sv. Ivana.

KRUMPIR, JABUKE
i ine zemaljske plodine
nudja
na vagone i manje količine
EUGEN SPITZER
trgovina, export i import zemaljskim plodinama
ZAGREB
Draškovićeve ulica 24.

Sreća se smiješi!
Požurite se!
Nabavite srećku državne lutrije

V. kolo

Vučenje	I. razreda	2. i 3. januara 1923.
"	II. "	6. i 7. februara "
"	III. "	5. i 6. marta "
"	IV. "	13. i 14. aprila "
"	V. "	od 7.—30. maja "

Najveći dobitak I. razreda
== 80,000 dinara ==

Cijena cijeloj srećki din. 48, polovini din. 24, četvrtini din. 12.

Ovlašteni prodavaoc
Zadružna Gospodarska Banka D. D.
Podružnica Šibenik

Najuspješnije se oglašuje u „Narodnoj Straži“!

Zadružna gospodarska banka d. d.

Vlastita zgrada Glavna ulica 108. Podružnica Šibenik Brz. naslov Gospobanka Telefon br. 16 - Noćni 67.

Centrala Ljubljana.

Podružnice: Đakovo, Maribor, Sarajevo, Šombor, Split.

Ispostava: Bled.

Afilijacije: Sveopća zanatlijska banka d. d. u Zagrebu i njena podružnica u Karlovcu te Gospodarska banka d. d. u Novom Sadu.

Dionička glavnica i pričuva preko K. 60.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamaćuje najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne transakcije.